

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ДВНАДЦЯТИ ЮРИДИЧНІ ДИСПУТИ З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПРИВАТНОГО ПРАВА

*До 25-річчя заснування
кафедри цивільно-правових дисциплін*

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої пам'яті Є. В. Васьковського

м. Одеса, 31 травня 2024 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**ДВАНАДЦЯТИ ЮРИДИЧНІ ДИСПУТИ
З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ
ПРИВАТНОГО ПРАВА**

*До 25-річчя заснування
кафедри цивільно-правових дисциплін*

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої пам'яті С. В. Васьковського

м. Одеса, 31 травня 2024 року

Одеса
Фенікс
2024

УДК 341/349(063)

Д 22

Відповідальний редактор

Вячеслав Іванович Труба, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, ректор Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Упорядник

Арина Леонідівна Святошнюк, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Д 22

Дванадцяті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права : до 25-річчя заснування кафедри цивільно-правових дисциплін : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті Є. В. Васьковського (м. Одеса, 31 трав. 2024 р.) [Електронне видання] / відповід. ред. В. І. Труба ; упоряд. А. Л. Святошнюк ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, економ.-прав. ф-т. – Одеса : Фенікс, 2024. – 139 с. – Режим доступу: http://liber.onu.edu.ua/pdf/12jurid_disp.pdf

ISBN 978-617-8430-09-2

Книга містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті Є. В. Васьковського «Дванадцяті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права», присвячені 25-річчю заснування кафедри цивільно-правових дисциплін, яка відбулася на економіко-правовому факультеті Одеського національного університету імені І. І. Мечникова 31 травня 2024 року.

УДК 841/349(063)

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за достовірність змісту та якість оформлення статей несуть учасники конференції та особи, які рекомендували матеріали до друку.

ISBN 978-617-8430-09-2

© Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, 2024

<i>Г. Г. Мошак</i>	
ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВА ВНУРІШНЬОГО СУДНОПЛАВСТВА (ЗА МАТЕРІАЛАМИ УКРАЇНИ І НІДЕРЛАНДІВ).....	111
<i>М. С. Федорко</i>	
ПРАВО ОЧІКУВАННЯ ЯК ОБМЕЖЕНЕ РЕЧОВЕ ПРАВО В КОНТЕКСТІ РЕКОДИФІКАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	114
СЕКЦІЯ: ПРИВАТНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У РІЗНИХ СФЕРАХ ПРАВОВОГО ЖИТТЯ	
<i>О. В. Байло</i>	
СТРОКИ ЗВЕРНЕННЯ ДО ОРГАНІВ, ЯКІ РОЗГЛЯДАЮТЬ ТРУДОВІ СПОРИ.....	118
<i>В. Р. Барський</i>	
МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	122
<i>В. М. Масін, О. Г. Хрищева</i>	
СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	129
<i>А. В. Скоробагатько</i>	
ПОСИЛЕННЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ	133

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 10.05.2024 р.).

5. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.05.2024 р.).

6. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку сільських територій: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 489-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/489-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.05.2024 р.).

7. Національна економічна стратегія на період до 2030 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 року № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (дата звернення: 10.05.2024 р.).

8. Святошнюк А. Л. Сучасний стан сільськогосподарської дорадчої діяльності та її значення для розвитку сільськогосподарської кооперації на теренах України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Вип. 80. С.385-390. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.57>

А. В. Скоробагатько

*д.ю.н., доцент, завідувач кафедри загальноправових дисциплін,
Національний університет «Одеська морська академія»*

ПОСИЛЕННЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

В складних умовах, в умовах війни Україна бореться за незалежність. Виконуючи свій обов'язок, військовослужбовці відіграють вагомую роль у збереженні України як суверенної, незалежної держави, при цьому, вони ризикують власним життям і здоров'ям, багато воїнів повертаються з війни з певними фізичними чи психічними вадами. Зважаючи на окреслене, вони потребують соціального захисту з боку держави. Одним із важливих напрямів політики держави щодо захисту військових є їх пенсійне забезпечення, яке спрямоване на компенсацію ризиків, передусім, обумовлених специфікою проходження військової служби. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про

військовий обов'язок і військову службу» військова служба – це державна служба особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України, пов'язаній із захистом Вітчизни [1].

У Законі України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (далі Закон) військовослужбовцям, а також іншим особам, які мають право отримувати пенсію за цим Законом, затверджено такі види пенсій: довічні пенсії за вислугу років, пенсії по інвалідності та пенсії в разі втрати годувальника. За наявності у військових умов, визначених у нормах Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», вони можуть також реалізувати право на пенсійне забезпечення за цим законодавчим актом. Якщо військовослужбовці одночасно мають право на різні державні пенсії, то призначається одна пенсія за їх вибором.

Найбільш поширеним видом пенсійного забезпечення військових є довічні пенсії за вислугу років. Призначення цього виду пенсій не пов'язується з досягненням пенсійного віку та наявністю страхового стажу. Визначальне значення для реалізації права на пенсію за вислугу років має тривалість військової служби – вислуги років, що є різновидністю спеціального стажу. Вислуга років – це тривалий період часу з виконання певної професійної діяльності, яка відповідно до чинного законодавства дає підстави для призначення і виплати пенсій за вислугу років [2, с. 508].

При призначенні пенсії за вислугу років, важливо враховувати, що військовослужбовцям, та іншим особам, які мають право на цей вид забезпечення, пенсії призначаються і виплачуються після звільнення їх зі служби. Також варто зазначити, що при визначенні розміру пенсії за вислугу років має місце суттєва диференціація. Критеріями диференціації являються: тривалість вислуги, участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, причина звільнення тощо. Наприклад, максимальний розмір пенсії за вислугу років не повинен перевищувати 70% відповідних сум грошового забезпечення, а особам, які під час проходження служби брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і віднесені до категорії 1, – 100% сум грошового забезпечення, до категорії 2, – 95% сум грошового забезпечення [3].

Важливим видом пенсійного забезпечення є пенсія по інвалідності, Згідно ст. 2 Закону України «Про основи соціальної захищеності

осіб з інвалідністю в Україні» особою з інвалідністю є особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист [4].

Даний вид пенсії призначається військовослужбовцям, за умови, що інвалідність настала в період проходження військової служби або не пізніше трьох місяців після звільнення з військової служби, або якщо інвалідність настала пізніше цього строку, але внаслідок поранення, контузії, каліцтва чи захворювання, одержаних в період проходження військової служби або під час перебування в полоні або заручником, якщо полонення чи захоплення заручником не було добровільним і особа, перебуваючи в полоні або заручником, не вчинила злочину проти миру і людства. Право на пенсію по інвалідності набувається такими військовослужбовцями незалежно від тривалості військової служби.

Серед військовослужбовців виокремлюється дві категорії осіб, які мають право на даний вид пенсії: особи з інвалідністю внаслідок війни; інші особи з інвалідністю з числа військовослужбовців. Інвалідами війни визнаються особи, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії і каліцтва, отриманого під час захисту Батьківщини, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи чи виконання іншого обов'язку військової служби. Інвалідами із загалу військовослужбовців визнаються інваліди через каліцтво, отримане внаслідок нещасного випадку, не пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби (службових обов'язків) чи внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням служби.

Пенсії по інвалідності військовослужбовцям та прирівняним особам призначаються в таких розмірах: особам з інвалідністю внаслідок війни I групи – 100 процентів, II групи – 80 процентів, III групи – 60 процентів відповідних сум грошового забезпечення (заробітку); іншим особам з інвалідністю I групи – 70 процентів, II групи – 60 процентів, III групи – 40 процентів відповідних сум грошового забезпечення (заробітку). Варто зауважити, що у Законі України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» визначені інші умови нарахування пенсії по інвалідності. Розмір пенсії розраховується залежно від групи інвалідності призначається в таких розмі-

рах: особам з інвалідністю I групи – 100 відсотків пенсії за віком; особам з інвалідністю II групи – 90 відсотків пенсії за віком; особам з інвалідністю III групи – 50 відсотків пенсії за віком [5]. Важливо, що законодавець надає військовослужбовцям право на підвищення та перерахунок пенсії. Зокрема, розмір пенсії по інвалідності змінюється внаслідок підвищення грошового забезпечення і внаслідок зміни групи інвалідності.

Право на пенсію в разі втрати годувальника мають непрацездатні члени сімей загиблих, померлих або таких, що пропали безвісти військовослужбовців. Пенсії в разі втрати годувальника сім'ям військовослужбовців призначаються, якщо годувальник помер у період проходження служби або не пізніше 3 місяців після звільнення зі служби чи пізніше цього строку, але внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних у період проходження служби, а сім'ям пенсіонерів з числа цих військовослужбовців, та сімей прирівняних осіб – якщо годувальник помер у період одержання пенсії або не пізніше 5 років після припинення її виплати. При цьому сім'ї військовослужбовців, які пропали безвісти в період бойових дій, прирівнюються до сімей загиблих на фронті. Закон чітко визначає коло членів сім'ї, які мають право на пенсію в разі втрати годувальника.

Членам сімей військовослужбовців пенсії назначаються в таких розмірах: на одного непрацездатного члена сім'ї, – 70 процентів грошового забезпечення (заробітної плати) загиблого (померлого) годувальника на кожного непрацездатного члена сім'ї; якщо право на пенсію мають два і більше непрацездатних членів сім'ї (крім батьків, дружини (чоловіка) – у розмірі 50 процентів грошового забезпечення (заробітної плати) загиблого (померлого) годувальника на кожного непрацездатного члена сім'ї, а сім'ям військовослужбовців, які померли внаслідок каліцтва, одержаного в результаті нещасного випадку, не пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням служби, – 30 процентів заробітку годувальника на кожного непрацездатного члена сім'ї. На загальних підставах пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається в розмірі: на одного непрацездатного члена сім'ї – 50 процентів пенсії за віком померлого годувальника; на двох та більше непрацездатних членів сім'ї – 100 процентів пенсії за віком померлого годувальника, що розподіляється

між ними рівними частками. Дітям-сиротам пенсія у зв'язку з втраченою годувальника призначається виходячи з розміру пенсії за віком кожного з батьків.

Навіть обмежений порівняльний аналіз підтверджує більш високі стандарти забезпечення пенсіями військовослужбовців у порівнянні з пенсійним забезпеченням на загальних підставах. Сьогодні українці, які вийшли на пенсію за віком, в середньому отримують 5230 грн., а ті, хто отримує пенсію за вислугу років, – близько 9635 грн. Але в законодавстві визначні й інші підходи щодо рівня пенсійного забезпечення. Так, судді на заслуженому відпочинку одержують довічну виплату, яка є аналогом пенсії. Станом на жовтень 2023 року середній розмір такої виплати становить 99597 грн. [6].

Таким чином, відповідний стан речей викликає сумніви в розумності й доцільності такої несправедливої диференціації. Загалом, підтримуючи застосування диференціації у правовому регулюванні пенсійного забезпечення, вважаємо доцільним на сучасному етапі прийняти Закон України «Про страхове професійне пенсійне забезпечення» в якому закріпити окремий блок для службовців силових структур і осіб, які виконують суспільно значимі функції з подальшим перенесенням його до Пенсійного кодексу України. Держава повинна, при подальшому реформуванні пенсійного законодавства, враховувати особливості праці таких осіб і залишити для окремих категорій чиновників більш високі стандарти пенсійного забезпечення, але відмінності у порівнянні з загальним пенсійним забезпеченням повинні бути розумними. Обґрунтованою є наявна точка зору стосовно того, що зміст спеціальних пенсійних норм має містити більш високі соціальні гарантії, але не бути дискримінаційним у порівнянні із загальною пенсійною системою [7, с. 512].

На часі визначити рівні умови пенсійного забезпечення для військовослужбовців, поліцейських, суддів, працівників прокуратури. Однакові вимоги мають бути до наявності страхового стажу (вислуги років) і для нарахування розміру пенсії. Як базовий, для розрахунку професійних пенсій доцільно застосувати порядок визначений для військовослужбовців та працівників поліції. Максимальний розмір пенсії доцільно визначити на рівні 75 % від заробітної плати, але не більше 15 прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб.

Література

1. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>
2. Скоробагатько А. В. Єдність та диференціація правового регулювання пенсійного забезпечення в Україні: монографія. К.: «Освіта України», 2019. 580 с.
3. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 09 квітня 1992 року № 2262-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text>
4. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21 березня 1991 року № 875-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
5. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 року № 1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#n3>
6. В Україні пенсії суддів злетіли майже до 100 тис. грн: як перерахували пенсії «звичайним» українцям. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/ekonomika-glavnaya/fea/v-ukraini-pensii-suddiv-zletili-majzhe-do-100-tis-grnyak-pererahuvali-pensii-zvichajnim-ukraintsyam.htm>
7. Шумило М. М. Реформування пенсійної системи України: нові виклики – старі проблеми. *Актуальні проблеми трудового права і права соціального забезпечення: тези доп. та наук. повідомл. учасн. V Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 27-28 вересня 2013 р.)*. / за ред. В. В. Жернакова. Харків: Право, 2013. С. 509-513.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ДВНАДЦЯТИ ЮРИДИЧНІ ДИСПУТИ
З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ
ПРИВАТНОГО ПРАВА**

*До 25-річчя заснування
кафедри цивільно-правових дисциплін*

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої пам'яті Є. В. Васьковського

м. Одеса, 31 травня 2024 року

Електронне видання

Ум-друк. арк. 9,9.

Зам. № 2405-09.

Видавець ПП «Фенікс»

(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).

Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.

e-mail: fenix-izd@ukr.net